

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Avgvstini Valerii, Veronensis Episcopi, De Rhetorica
Ecclesiastica Libri III. Perqvam Ervditi**

Valiero, Agostino

Coloniae, 1582

Quòd vt cæteræ artes, sic Rhetorica Ecclesiastica, propria ad hibeat
instrumenta, quæ sunt Enthymema & Exemplum, item quid sit
Enthymema, & à quibus locis ducatur. Cap. XXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69050](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69050)

nè sanctissimis Sacramentis, instrumentis salutis aeternae, veluti probationibus, ad quempiam vel accusandum, vel defendendum vtantur: quemadmodum si quis affirmet, non esse illum, qui accusatur, proditorem, quia dum propria peccata confiteretur, proditionem illam non est confessus; aut calumniatorem esse illum, qui accusauit hominem, quem ipse scit optimū, cum eum saepe propria peccata confitentem audierit qui sic defenderent filios suos, adimerent auctoritatem Sacramēto Pœnitentiæ, & parum illis prodesse. Explicata Ecclesiastico oratori subiecta materia, quam tribus causarum generibus distinguendam demonstrauimus; declaremus, quibus rationibus finem propositum idem orator consequi possit.

Quòd vt cæteræ artes, sic Rhetorica Ecclesiastica, propria adhibeat instrumenta, quæ sunt Enthymema & Exemplum, item quid sit Enthymema, & à quibus locis ducatur.

Cap. XXIII.

NVLLA ars proprium munus obit, neq; constitutum sibi finem consequitur, nisi quibusdam proprijs adhibitis instrumentis. Medicus valetudinem non recuperat, aut conseruat, nisi diata: quæ est recta victus ratio, aut medicamēto purgante, aut vena incisione: nec faber sine malleo vllum opus efficit. ita Ecclesiasticus orator nobilissima sine non potitur, nisi docendo, mouendo, & conciliando. Porro autem, cum probationibus, hoc est, argumentis in primis doceat; dicamus, quid sit argumentum. Argumentum est oratio, qua quæ rei, de qua dicit,
fidem

fidem facit. Cicero sic definit argumentum: ut sit probabile inuentū ad fidem faciendam. fides autem fit enthymemate & exemplo: quæ oratoria instrumenta siue machinas, quibus victoriā consequitur orator, nobis liceat appellare. Enthymema est syllogismus imperfectus. Syllogismus autem siue ratiocinatio, tribus partibus constat, propositione, assumptione, & complexione: ex quibus si vna prætereatur, bipartita fit argumētatio, quæ est enthymema: ut liberalitatem esse laudandam si quis probet, quia est virtus, omittit propositionem, quæ est; Omnem virtutem esse laudandam: assumptionem, complexionemq; tantum profert; id quæ nē tardo auditores afficiat, & multo magis, nē tardo ingenio eos esse videatur existimare. Ac præterquam quod ab Ecclesiastico oratore argumentationes adhibentur à causis, principijs quæ rem necessario demonstrantibus, ut à verbo diuino, à sanctis traditionibus, ab authoribus Ecclesiæ, & cæteris, quæ post explicabuntur. is item in dicēdo enthymematibus vititur, quæ sumuntur à signis, & ab ijs, quæ verisimilia dicuntur. Signorum quædam sunt certa, quædam minimè certa: certa signa, quæ appellantur indicia, ea dicuntur, quæ rē ipsam necessario consequuntur, ut si probet Ecclesiasticus orator, non esse in his charitatem Dei, qui mortales cum sint, iram seruant immortalem. Signa minimè certa sunt, quæ necessario rem nō consequuntur: verbi causa, si quis dixerit infideles eos esse, qui, homines Christiani cum appellentur, multis & varijs voluptatibus dediti, concionibus minimè intersunt; raro aut nūquam sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumunt: quæ omnia ab incontinentia etiam, non ab infidelitate tantum, possunt

proficisci. quo loco abſtinebit à quadam loquendi forma, qua nonnulli concionatores vti conſueuerunt: vt incontinentes, auaros, & ambitioſos, improprie nullam fidem habere aſſirment. Veriſimile eſt, quòd plerunq; ita ſit, vt virum bonis parentibus & catholicis ortum, & in Eccleſia educatum, hereticos fugere. Vſos autem eſſe ſanctos patres tum certis, tum incertis ſignis, tum etiã veriſimilibus, eorum libri teſtãtur. In enthymematibus conſciendis hæc præcepta ſeruãda ſunt, vt nec eas res aſſumamus, quæ à re ipſa longè amota ſunt, nec eas, quæ vulgares nimis videntur, ne paſſim aſſumpta videantur. qui enim in hæc vitia incidit, nonnihil detrabit exiſtimationi ſuæ, & alienat à ſe auditorũ animos, qui res friuolas & admodum vulgares non libenter admittunt.

Quid ſit Exemplũ, & à quibus locis ſumatur.
Cap. XXV.

EXEMPLVM eſt, cùm ex aliqua re particulari, rem particularem probamus, & dicitur imperfecta inductio: vt impietatem ſuperbiæ, auaritiæ, libidinis, vitiorum, & calamitatum omnium altricem eſſe, Mabuſmetana impietatis exemplo licet oſtendere. Quia igitur in concionibus ad populum, exempla maximam vim ad perſuadendum habent, veriſimum enim eſt illud, quod vulgo etiã dicitur; Exempla plus mouere, quàm verba; exemplis ſepè vtetur Eccleſiaſticus orator. Caueat tamẽ, nè, dum omnia, quæ dicit, exemplis illuſtrare nititur, in illud labatur vitiũ, quod ante ducentos et ampliùs annos irreperat, vt ficta, ridicula, minimeq; veriſimilia, recitarentur. Exempla porrò ſumenda ſunt vera, grauiaque